

Diversificació productiva i despoblament en les comarques rurals a Catalunya

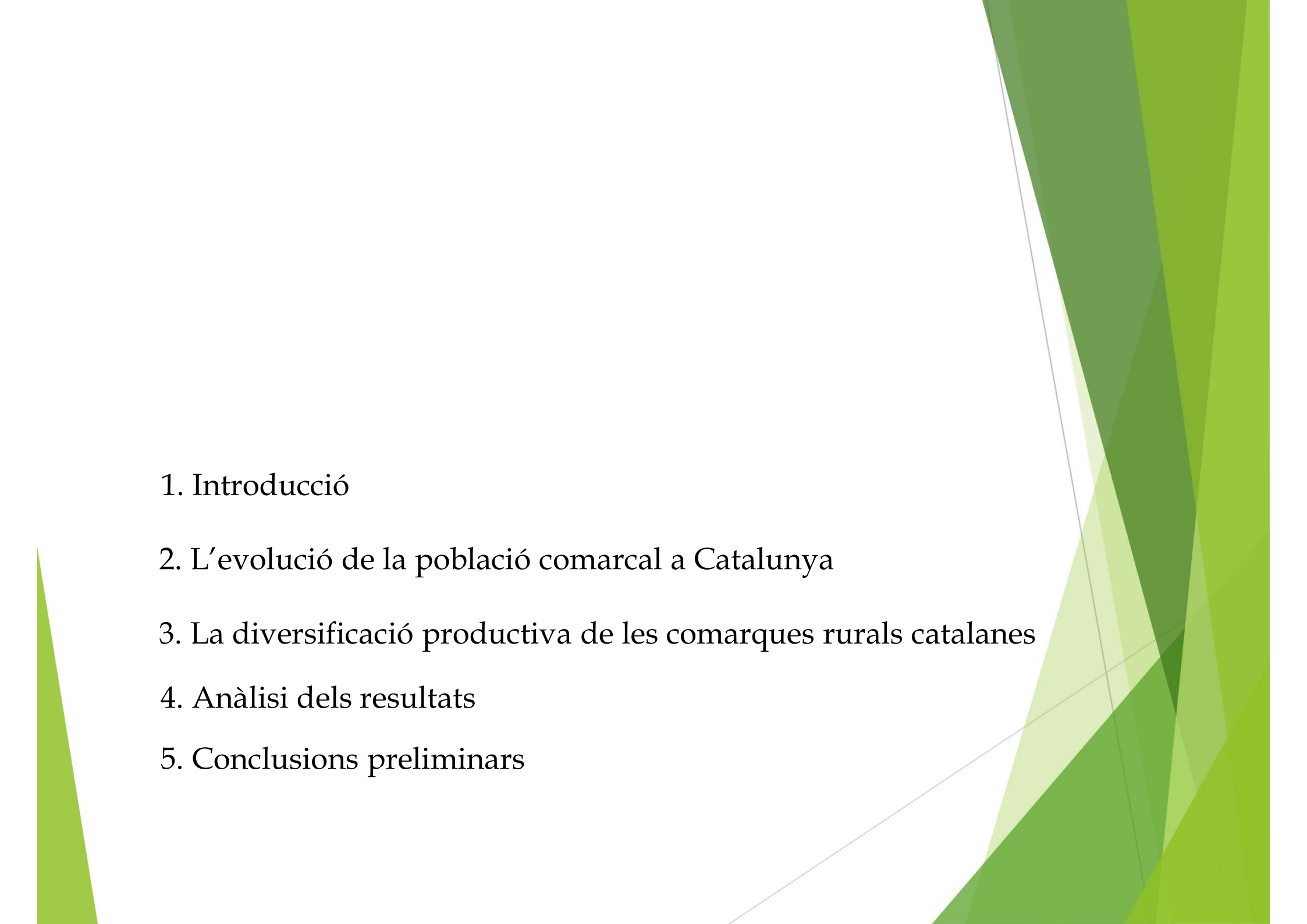
Karen Hoberg (Alimenting)

Jordi Rosell i Foxà (UAB)

Lourdes Viladomiu (UAB)

Victòria Soldevila Lafon (URV)

3r Congrés del Món de la Masia
INSTITUCIÓ CATALANA D'ESTUDIS AGRARIS
Barcelona, Institut d'Estudis Catalans
13, 14 i 15 de març 2024

-
1. Introducció
 2. L'evolució de la població comarcal a Catalunya
 3. La diversificació productiva de les comarques rurals catalanes
 4. Anàlisi dels resultats
 5. Conclusions preliminars

1. Introducció

2. L'evolució de la població comarcal a Catalunya

3. La diversificació productiva de les comarques rurals catalanes

4. Anàlisi dels resultats

5. Conclusions preliminars

Introducció

El declivi rural (*'rural decline'*) és un fet indiscutible i un fenomen global i, segons alguns autors, un procés inevitable (Li et al., 2019). El despoblament rural és alhora una causa i una conseqüència d'aquest declivi rural.

Repercussió mediàtica i política,
però el despoblament a Catalunya
no ha adquirit dimensions dramàtiques

Introducció

Visions sobre el despoblament

Dificultats dels pobladors rurals (manca d'equipaments, de serveis públics i privats, ...)

Impacte del despoblament sobre el territori (manca de conservació del patrimoni, deteriorament ambiental, ...)

Dificultats per atreure nova població i teixit productiu (manca de competitivitat, envelliment de la població...)

Tipologia de polítiques contra el despoblament

Millora de les infraestructures i augmentar la dotació de serveis

- Enfocament top-down, cost elevat, resultats no esperats....

Suport a l'activitat econòmica (més enllà de l'agricultura). Diversificació

- Enfocament bottom-up, enfocament territorial,.. (per exemple, LEADER)

Polítiques compensatòries

- Avantatges fiscals, renda bàsica rural.....

Continuen essent vàlides les polítiques de diversificació per a aturar el despoblament a Catalunya?

1. Introducció

2. L'evolució de la població comarcal a Catalunya

3. La diversificació productiva de les comarques rurals catalanes

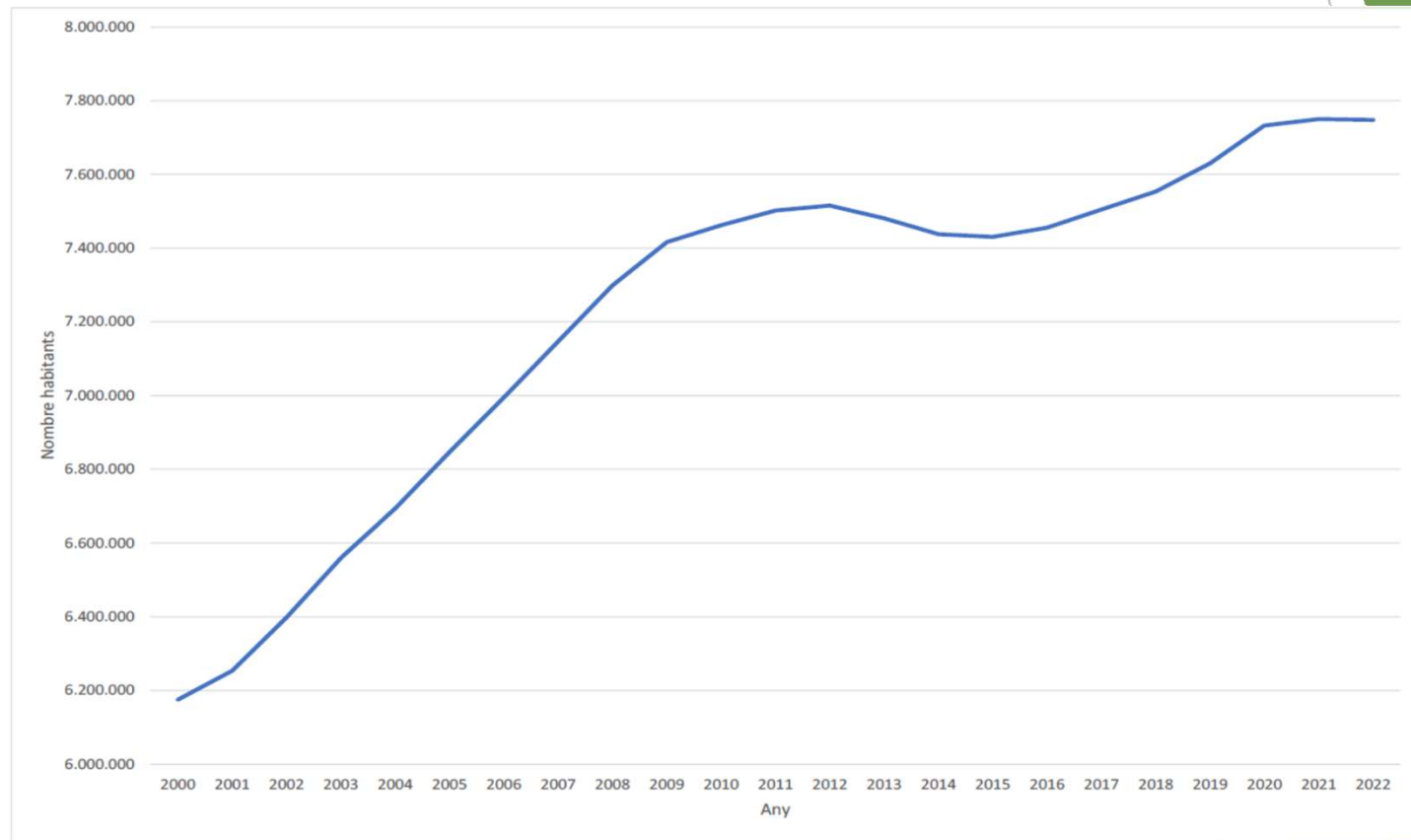
4. Anàlisi dels resultats

5. Conclusions preliminars

L'evolució de la població comarcal a Catalunya

Creixement de la població però disparitats territorials

Evolució de la població a Catalunya (2000-2022)

Font: Idescat, 2024

L'evolució de la població comarcal a Catalunya

Evolució de la població a les comarques rurals catalanes (2010-2022)

Despoblament sever		Despoblament moderat	
Terra Alta	-11,4%	Pallars Jussà	-4,7%
Ribera d'Ebre	-8,4%	Pallars Sobirà	-4,6%
Priorat	-7,5%	Ripollès	-4,1%
Alt Urgell	-6,4%	Berguedà	-3,2%
Garrigues	-5,9%	Baix Ebre	-2,5%
Alta Ribagorça	-5,8%	Noguera	-2,3%
Conca de Barberà	-5,6%	Montsià	-2,0%
Creixement moderat		Creixement fort	
Solsonès	1,3%	Moianès	10,3%
Segarra	1,3%	Garrotxa	6,4%
Aran	1,3%	Cerdanya	5,7%
Urgell	0,9%		
Alt Camp	0,5%		

Font: Elaboració pròpia amb dades de Idescat, 2024

1. Introducció

2. L'evolució de la població comarcal a Catalunya

3. La diversificació productiva de les comarques rurals catalanes

4. Anàlisi dels resultats

5. Conclusions preliminars

La diversificació productiva de les comarques rurals catalanes

Metodologia: índex de especialització regional

Per a analitzar la diversificació de l'estructura productiva de les comarques rurals catalanes, utilitzem un indicador sintètic d'especialització regional:

$$Q_r = \frac{1}{2} * \sum_i \left| \frac{v_{ir}}{\sum_i v_{ir}} - \frac{\sum_r v_{ir}}{\sum_i \sum_r v_{ir}} \right|$$

Q_r mesura el grau d'especialització, comparant les proporcions dels valors econòmics dels sectors (i) per a cada regió (r).

L'indicador varia entre 0 i 1: com més proper a 1 més especialització (menys diversificació) i com més proper a 0 menys especialització (més diversificació)

L'evolució de la població comarcal a Catalunya

Index d'especialització productiva comarques catalanes (2010-2020)

Menys diversificades (Qr>0.2)		Més diversificades (Qr<0,2)	
Ribera d'Ebre	0,53	Garrigues	0,19
Vall d'Aran	0,34	Baix Ebre	0,18
Segarra	0,34	Garrotxa	0,18
Cerdanya	0,32	Solsonès	0,17
Alta Ribagorça	0,3	Noguera	0,16
Pallars Sobirà	0,29	Ripollès	0,14
Terra Alta	0,25	Urgell	0,14
Alt Camp	0,23	Conca de Barberà	0,13
Alt Urgell	0,23	Montsià	0,12
Moianès	0,22	Berguedà	0,08
Pallars Jussà	0,21		
Priorat	0,21		

Font: Elaboració pròpia amb dades Idescat i Anuari Econòmic Comarcal BBVA 2019

1. Introducció

2. L'evolució de la població comarcal a Catalunya

3. La diversificació productiva de les comarques rurals catalanes

4. Anàlisi dels resultats

5. Conclusions preliminars

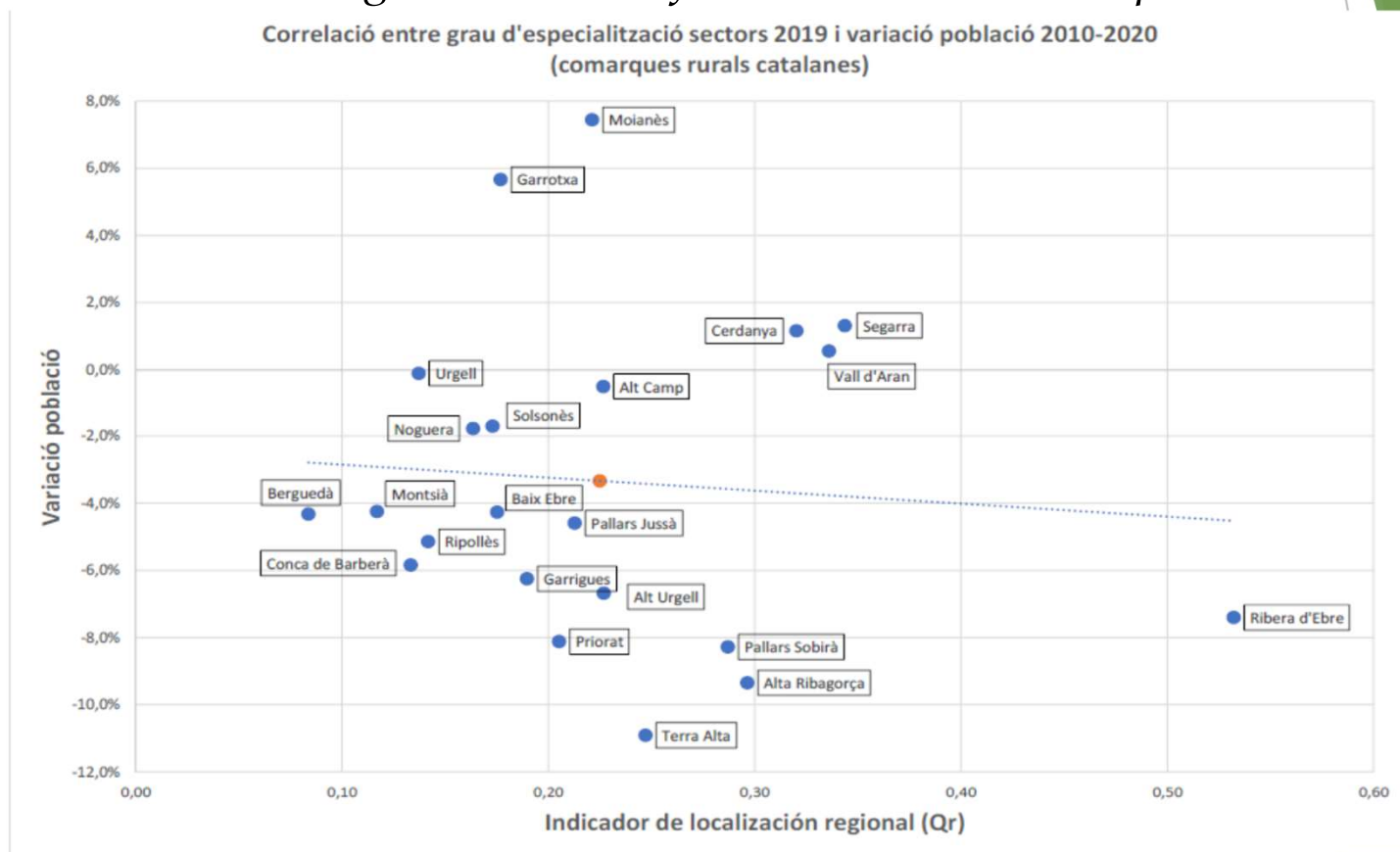
Metodologia: coeficient de correlació de Pearson

Es relacionen el nivell de diversificació i l'evolució de la població per a cada comarca, mesurant el grau de correlació entre elles (coeficient de correlació de Pearson).

L'indicador varia entre -1 i 1: (-1) correlació negativa (és a dir, una major diversificació genera un menor despoblament), (0) manca de correlació, (1) correlació positiva (és a dir, una major diversificació genera un major despoblament)

Resultats no concloents

Correlació entre grau de diversificació i variació de la població

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i Anuari Econòmic Comarcal BBVA, 2019

Coeficient de correlació: **-0,08** (lleugera correlació entre major diversificació i menor despoblament), però estadísticament no significatiu (poques observacions)

Resultats no concloents

Classificació de les comarques segons els resultats de la correlació

Classificació comarques segons variació població	Qr	
	+diversificació	+especialització
Variació per sobre de la mitjana	Garrotxa	Alt Camp
	Moianès	Cerdanya
	Noguera	Segarra
	Solsonès	Vall d'Aran
	Urgell	
Variació per sota de la mitjana	Baix Ebre	Alt Urgell
	Berguedà	Alta Ribagorça
	Conca de Barberà	Pallars Sobirà
	Garrigues	Ribera d'Ebre
	Montsià	Terra Alta
	Pallars Jussà	
	Priorat	
	Ripollès	

1. Introducció

2. L'evolució de la població comarcal a Catalunya

3. La diversificació productiva de les comarques rurals catalanes

4. Anàlisi dels resultats

5. Conclusions preliminars

Conclusions preliminars

La diversificació té una lleu influència positiva sobre la població: quins nous elements condicionen les dinàmiques demogràfics dels entorns rurals?

Intuïm que **element residencial** és un factor a considerar:

- Residència i lloc de treball ja no coincideixen: (commuting)
- Presència de segones residències en entorns rurals: població 'flotant' o residents a 'temps parcial' (però no es veu reflectida a les estadístiques)

Requereix noves polítiques (polítiques urbanístiques, recuperació patrimoni (masies), noves demandes, etc.)

Gràcies per l'atenció